ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 146 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1854

ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՕԳՈՒՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է . . . . . 120 ղ.
Վեցամսեայ „ . . . . . 65 „
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարայ է։
Յաստագրութիւնները կանխիկ են։
Յաստագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 ին և 16 ին կը սկսին։

Դուրս եկիր ամեն երեքշաբաթ մեծ ձևաչափով։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն, խմբագրին պիտի ուղղուի։ և ասոնց համար ծախքը իրը կողմն վճարեալ է։

ԳՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Կարլինեն ու Մուշեն գրուած լուրեր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գերմանական տերութեանց քաղաքականութեան վիճակը։ — Ռուսիոյ վերջին պատասխանը։ — Բոէ։ լրագրին ըրած դիտողութիւնները։ — Աւստրիոյ կառավարութեան կողմն Բրուսիայի կառավարութեան գրուած պատասխանը։ — Ֆրանքֆորթէն գրուած նամակ մը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գրքրմի մէջ դաշնակից զօրաց դիրքը։ — Ինքերմանի պատերազմին վերջօրէ լուրեր։ — Կայսերական կառավարութեան հետ զհեռի Գրքրմ խրկած և խրկելու զօրքերը։ — Սխալ լուր մը։ — Ազգայնաբնակութեան փոխարինին Սև ծովու մէջ ըրած վնասները։ — Կէօրչէվէն գրուած լուրեր։ — Մենշիքոֆ իշխանին Ալմայի պատերազմին վրայ տուած տեղեկութիւնները։ Պուրբէշեն գրուած լուրեր։ — Տրապիզոնէն գրուած լուրեր։ — Պաշտօնաբաշխութիւն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ։ Գաղղիոյ կայսեր և կայսրուհւոյն Անգլիա երթալու դիտաւորութիւնը։ — Պարլիկի համար պատրաստուած նաւատորմիղ մը։ — Զօրք, գրքրմի ուղղութիւնը։ — Սեվաստոպոլի հանձնուելու բերանը ընկղմուած նաւերը այրելու հնարք։

ԳԱՂԱԻԱ։ Մարսիլիայէն ու Լիոնէն գրուած լուրեր։

ՌՈՒՍԻԱ։ Մենշիքոֆ իշխանին տրուած ընդհանուր հրամանատարութեան պաշտօնը։ — Հրդեհ մը։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՄԱՐԴԱԶՈՀ

ԱՕԳՈՒՅԻՆ

Լրագրումէն գրուած նամակները՝ անպատմելի գոհութիւն ու շնորհակալութիւն կը ցուցընեն Կարնոյ և Տարօնոյ վիճակներուն առաջնորդ Գերապատիւ Տ. Գրիգորիոս Արքեպիսկոպոսին ըրած զանազան բարեկարգութիւններուն ու ազգասիրական գործերուն վրայ։

Այս արժանի հովիւը՝ ոչ միայն իր խնամոցը յանձնուած բազմաթիւ ժողովրդոց սէրն ու երախտագիտութիւնը գրաւեր է անոնց օգտին ու բարօրութեանը անձանձիր աշխատելով, այլ և գաւառին կուսակալներուն և բոլոր օտարազգեաց ալ սիրելի ու ակնածելի եղած է իր խոհեմ ընթացքով և հանճարեղ կենցաղավարութեամբը։ Հարկ չէ ըսել, թէ ինչ մեծամեծ բարիք կրնան ծագիլ ասկէ տեղւոյն հայազգի ժողովրդոյը, և որչափ օգտակար ազդեցութիւն կ'ունենայ ժողովրդեան մը վիճակին վրայ՝ հոգեւոր հովուաց այսպէս յարգ և համարում ստանալը կառավարութեան և օտարազգեաց առջև։ Այսոր ապացոյց փորձով ցուցուց Արքեպիսկոպոսը։

Լրագրումի թէ նախարդ և թէ այժմեան կուսակալները վերջին ասոնցմէն գոհ ըլլալով անկէ, և հեռաւոր միջոց գովեստ գրելով անոր վրայ Ի. Դրան կառավարութեանը, կայսերական արտաքին գործոց պաշտօնեայ Բարձրագոյն Էֆենտի փաշան՝ յատուկ գոհունակութեան գիր մը խրկեց առ օրերս նոյն Արքեպիսկոպոսին։

Ասանկ տերութեան բարձրագոյն ճանաչման և մեծանուն պաշտօնէի մը կողմէն տրուած վկայութիւն մը՝ անտարակոյս ոչ միայն յիշեալ Գերապատիւ առաջնորդին անհակառակելի արժանաւորութեանը ապացոյց մըն է, այլ և ամենապատիւ Արքեպիսկոպոս Պատրիարքը Հոգեւոր ընդհանրութեանը մեծ պատիւ կ'ընէ։

Մուշէն գրուած նամակներն ալ նմանապէս մեծ գոհութեամբ կը ծանուցանեն յիշեալ բարեխնամ առաջնորդին իրենց գաւառին այցելութեան ելլելը, և եկեղեցիներուն վանքերուն ու դպրոցներուն պայծառութեանն ու քարեկարգութեանը համար տուած բազմապատիկ խնամոց փորձերը։ Մասնաւորապէս Աշտ Սուրբ Կարապետի գերահռչակ վանքը և մէջի ուսումնարանը իր յատուկ հոգատարութեանը նիւթ ըրած ըլլալով, զանազան նորանոր օգտակար տնօրէնութիւններ ու կարգադրութիւններ ըրեր է հոն, որանց համար բոլոր միաբանութիւնը երախտագէտ ըլլալով, իրենց շնորհակալութիւնը գրով յայտնած են ամենապատիւ Արքեպիսկոպոս Պատրիարքին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գերմանական տերութեանց քաղաքականութիւնը նոյն չփոթ և անբնական վիճակին մէջ կը շարունակէ։

Նէրոնական վերջին լրագիրները՝ զանազան պաշտօնական գրուածներու և դեսպանական խօսակցութիւններու վրայ տեղեկութիւններ տալով կը հաստատեն թէ, Աւստրիոյ ու Բրուսիոյ կառավարութիւնները նորէն մէկմէկու մօտենալու երևոյթ կը ցուցնեն, բայց դեռ որոշիչ ու յայտնի կերպով բան մը եղած չը կայ։

Այս միայն ստոյգ կ'երևայ, որ Աւստրիոյ կառավարութիւնը գերմանական տերութիւններն իրեն հետ միաբանեցընելու մեծ փոյթ ունենալով, իր պատուոյն ու օգտին ներելուն չափ բոլոր դեսպանական միջոցներն ի գործ դնելու կ'աշխատի։ Բրուսիոյ կառավարութեան հոկտեմբեր 13 թուով ըրած յայտարարութեան պատասխան՝ հոկտեմբեր 22 թուով ծանուցագիր մը խրկեց, որուն մէջ Բրուսիոյ կառավարութիւնը իրեն մօտեցնելու ջանք մը կը տեսնուի կ'ըսեն։ Բրուսիոյ կառավարութիւնն ալ ատանկ բաներ մը կ'ապատէր կ'ըսեն, երբոր իր վերջին անգամ Ռուսիոյ կառավարութեան տուած խրատներն ու յորդորանքները պարապ եղան, և հոկտեմբեր 17 թուով Նէսելրոտ կոմսին Պէռլինի Ռուսաց դեսպանին գրուած նամակ մը իմացաւ Ռուսիոյ կառավարութեան վերջին միտքը՝ որ իր գիտումներուն բոլորովին հակառակ է, և քանի որ Ռուսիա նոյն մտքին վրայ կենայ, խաղաղական միջնորդութեամբ պատերազմը վերջացնելու բնաւ յոյս չկրնար ըլլալ։

Հաւատիկ Ռուսիոյ վերջին պատասխանին վրայօք Բէռլինեան հոկտեմբեր 18 թուով Վիէննայի Բոէ լրագրին գրուած յօդուած մը։

« Վ. Կայսրը երէկ Բաչինայի պալատին մէջ երկար խորհրդակցութիւն մը ըրաւ Նէսելրոտ կոմսին հետ. քիչ մը ետքը սուրհանդակ մը Պէռլին խրկուեցաւ ռուսաց դեսպանին նամակ մը տանելու, որուն մէջ պատուէրներ կը տրուին անոր՝ Աւստրիոյ ու Բրուսիոյ տերութեանց մէկ մէկու հետ միաբանելու համար ըրած փորձերուն մէջ իր բռնելիք ընթացքին վրայ։ Ը նամակին մէջ ռուսաց կառավարութիւնը յայտնի կը զգուցէ այժմեան պատերազմին ամեն դէպքերուն մէջ իր բռնելիք ընթացքը, և ամենևին զլխանելու միտք մը չցուցներ, այլ կ'ըսէ թէ մինչև հիմա իր արեւելեան քաղաքականութեանը մէջ ինչ կանոն բռնած է նէ, ամեն պարագայի մէջ նոյն կանոնները չպիտի խոտորի։ Թէ և Սեվաստոպոլ Լոծանէ Լ Գրանմեռքէն առնուելու լաւ, Ռուսիոյ ձեռքէն ալ Թաղու Արեւելքի մէջ իր ունեցած իրաւունքները, որ դաշնադրութեանց վրայ հիմնեալ են։

» Ռուսիա, ըսուած է ան նամակին մէջ, Արեւելքի ամենէն հզօր տերութիւնն է, և ասիկա պիտի ցուցընէ՝ պատերազմի բազդին անհաստատութեանը հակառակ։ Ռուսիա դեռ իր գլխաւոր զինուորական զօրութիւնները չգործածեց, և արևմտեան տերութիւնները դեռ յաղթութիւն ընելու ասանկ մը չունին։

» Պէռլինի ռուսաց դեսպանին հրամայուեցաւ, որ ան նամակը Բրուսիայի տերութեան գլխաւոր պաշտօնէին կարդայ, բայց օրինակը չտայ անոր։ Նիկողայոս Վ. կայսրը՝ Նէսէլրոտ կոմսին առջի գրած նամակին աւելի ուժ տալու համար՝ իր ձեռքը մէջը յաւելուածներ ըրած է։»

Գազղիական Բոէ։ լրագրին հեռաւոր գիտողութիւնները կրնէ գերմանիայի գործերուն վրայ։

« Քանի մը օր կայ, Նէսէլրոտ կոմսին մէկ ծանուցագրին խօսքը ըրինք, որ քանի մը գերմանական լրագիրներու խօսքին նայելով՝ Բրուսիայի կառավարութեան խրկուեր է, և որուն մէջ Ռուսիոյ կառավարութիւնը իր ամեն պահանջմունքները հաստատ բռներ է։ Բայց ծանուցագիր մը իրաք Պէռլին խրկուած ըլլալը նորէն կը հաստատեն Վիէննայի ու Պէռլինի լրագիրներէն շատերը, և կ'աւելցընեն թէ անոր նման ծանուցագիր մ'ալ Աւստրիոյ կառավարութեան խրկուեր է։ Ը վերջինին մէջ ծանր գանգատներ կան եղեր Աւստրիոյ դէմ, իր սահմանադրութիւններուն վրայ Ռուսիոյ կողմէն եղած զինուորական պարարտութիւններուն պատճառը հարցնելուն համար, և Ռուսիա՝ իր ան պարարտութիւնները կ'արդարացընէ եղեր՝ Աւստրիոյ ակտութեան Կալիցիայի կողմերը մեծ բանակներ պատրաստելը պատճառ բերելով։

» Բրուսիա ալ իր կողմանէ Աւստրիոյ կառավարութեան խրկած պատասխանագրին մէջ աւելի չափաւորութիւն ու միաբանասիրութիւն ցոյց կուտայ եղեր, բայց խնդրոյն վրայօք իր առջի կարծիքէն շատ հեռացած չէ։ Թէպէտ իրաւ ատանկ էնէ, գործը կրնայ տակաւին շատ երկնալ առ կերպով։

» Կ'ըսեն նաեւ, թէ Պավիէրայի տերութեան պաշտօնէից նախագահ Պ. Ֆիօրտթէն՝ Պէռլինի ու Վիէննայի մէջ մեծ պատուով ընդունելութիւն գտեր է, բայց իր պաշտօնին մէջ չէ յաջողեր։ Ասկէց հետեւցընելու է թէ Աւստրիոյ ու Բրուսիոյ տերութեանց մէջ համաձայնութիւն մտնելը անհնար է։ Այլ միայն ըսել կ'ըլլայ, թէ գերմանական երկու մեծ տերութիւնները փոյթ չունին, որ իրենց միաբանութիւնը երկրորդական տերութեանց ձեռքով կատարուի։»

Գերմանական Պօրէնհալ լրագրին խօսքին նայելով Աւստրիոյ կառավարութեան կողմէն հոկտեմբեր 22 թուով Բրուսիայի կառավարութիւն խրկուած պատասխանին իմաստը սա է։

« Վիէննայի կառավարութիւնը մեծ հաճութեամբ իմացաւ Բրուսիայի կառավարութեան հոկտեմբեր 13 թուով խրկած ծանուցագրէն, որ սեպտեմբեր 30 թուով Աւստրիոյ կառավարութեան ծանուցագիրը ամեն կողմանէ ուշադրութեամբ քններ է։ Աւստրիոյ կառավարութիւնը կը տեսնէ նոյն հաճութեամբ, որ իրական և ճշմարիտ պատճառ մը չկայ իր և Բրուսիայի կառավարութեան մէջ մէկմէկէ կորուելու. բայց թէ որ կորուելը անհրաժարելի ըլլայ, կը կարծուի, որ յանցանքը Աւստրիոյ կառավարութեանը չըլլար։

» Աւստրիա՝ իր տուած բացատրութիւններովը միաք չունէր ամենևին Բրուսիայի կառավարութեան որոշումներուն աղատութիւնը սահմանափակելու. բայց ինք ալ կ'ուզէ նոյնպէս իր կատարեալ աղատութիւնը պահել, ուրիշ որ մինչև հիմա երբէք ձեռքէ չը թողուց։ Այդրիի դաշնագրութիւնը չկրցաւ արգիլել ուրիշ այնպիսի դաշնադրութիւններու հաստատուելը, որոնց պայմանները իրեն պայմաններուն չէին համաձայնիր։ Դրան հետ դաշնադրութիւն ընելուն համար մէկը չը կրնար մեղադրել Աւստրիան, բան որ նոյն դաշնադրութեամբ Աւստրիա իրաւունք ունեցաւ Դանուբեան իշխանութիւնները մտնելու, որն որ Գերմանիայի շահուցը համաձայն է։ Մինչև հիմա Ռուսիոյ ու Աւստրիոյ ըրածները՝ Աւստրիոյ ու Բրուսիոյ մէջ երկպառակութիւն պատճառելու բաներ չեն, բայց կրնան քննութիւն պատճառել՝ եղելութիւնները պարզելու և զանոնք հասկընալու կերպին վրայօք համաձայնելու համար։

» Երկու գերմանական տերութեանց

ընդունած սկզբունքներուն նոյնութիւնը արդէն մեծ քայլափոխ մըն է առ նպատակին հասնելու. բայց Դանուբեան իշխանութեց պարպուելուն գործը և անոր հետեւանքները բաւական տարբեր կերպով դատուեցան։ Պատերազմին դէպքերուն ետքէն ընդարձակիլը պիտի ցուցնէ, որ Եւրոպայի իրաւունք ունի երբոր Ռուսիոյ զօրաց Դանուբեան իշխանութիւններէն քաշուիլը՝ զինուորական գործ մը կը համարի։ Պիտի ցուցնէ նաեւ, որ Եւսորիա պարտաւորուած էր՝ Ռուսաց զօրքերուն Եւսորիոյ սահմանագլուխներուն վրայ մղվելիք իրեն դէմ սպառնալիք մը համարելու։

„Թէպէտ Իրուսիոյ կառավարութիւնը հիմա աս գործերը թուլ կերպով կը կշռէ, այսու ամենայնիւ շատ չանցնիր, բաւական պատճառներ պիտի դանայ Եւսորիոյ կարծեացը մասնակից ըլլալու։ Ան ժամանակը անշուշտ պիտի դանայ Եւսորիային՝ ապրիլ 20 ին դաշնադրութեամբը խոստացած ձեռնտուութիւնը, և անոր բռնած դիրքը բռնելու պիտի յաժարի։ Շատ կարելեւոր է, որ Եւսորիա ու Իրուսիա համաձայնութիւնք գործ տեսնեն Գերմանական դաշնակցութեան մեծ ժողովին քով, և Եւսորիա աս բանը հարկաւորապէս փափաքելի կը համարի։ Այսու ամենայնիւ պէտք է որ Գերմանական դաշնակցութեան ժողովին քով Եւսորիոյ երեսփոխաններուն տրուած պատուէրները՝ ժողովին հաղորդուելէն առաջ՝ Գէռլնի մէջ աղէկ քննուին, որպէս զի Իրուսիայի կառավարութիւնը անոնց վրայէն իր կարծիքը իմացընէ։ „

ԼՕՆԴՐԱՅԻ ԹԱՂԹԻՆԵՐԸ Ֆրանքֆորտէն, որուն մէջ 1812 ին և 1854 ին Ռուսիոյ ունեցած զօրութեանը վիճակին մէջ զուգահեռութիւն մը եղած է, և կը հաստատէ՝ թէ Ռուսիան ժամանակը աւելի յաջող դիրք մը ունէր, այսու ամենայնիւ միշտ յաղթութեան Նաբօլէոն Ա. էն մինչեւ որ ցուրտը իրեն օգնութեան հասաւ։

Ահաւասիկ յիշեալ նամակը։

„Մեն օր մեզի կը կրկնեն ձախորդ կեղծաւորութեամբ մը՝ թէ Ռուսիա չզիջանիր մանաւանդ երբոր յաղթուի. չզիջանիր թէ և բոլոր Գերմանիա Գաղղիոյ ու Անգլիոյ հետ միաբանի. այլ 1812 ին պէս բոլոր Եւրոպայի զօրութեանը դէմ կը դնէ։ Անտարակոյս Պարոն, մեկ մարդ մը շատ ոգեւ ըլլալը է պատմութեան մէջ, կամ Ռուսիայէն սորվելիք մը ունենալու է որ ասիկա ըսելու համարձակի։ Ինչու մեզի 1812 ին խօսքը կ'ընեն։ Ռուսիա այս օրուան օրս ան ժամանակի պայմաններուն մէջ է։ Ան ժամանակը Անգլիոյ հետ միաբան էր, և Տաճկաստանի հետ ալ խաղաղութիւն ըրած էր։ Ուստի վախնալու բան մը չունէր ոչ ծովու կողմէն և ոչ Իրուութի կողմէն։

Միայն մեկ կողմանէ այսինքն Լեհաստանէն վրան յարձակում կ'ըլլար։ Այս օրուան օրս պարտաւորուած է թիֆլիզէն մինչեւ Պրօնշլեան ինքզինքը պաշտպանելու։ Այն տարապայման մեծութիւնը՝ որոնց վրայ կը պարծի, և ամէն մարդ տեսնելով կ'սքանչանայ։ Ճշդիւ իր տկարութեանը պատճառ է։ Իւ արդարեւ, նայէ՝ որ այն չափ զօրք ժողվելէն ետեւ, Գրոբովի օգնութեան զօրք չկրցաւ խրկել (թէպէտ և շատոնց հասկցուած էր որ դաշնակիցները հոն զօրք պիտի թափէին) մինչեւ որ դաշնակից տերութեանց նաւատորմիղները Պալթիկէն չհեռացան։ 1812 ին, Ռուսիա՝ իր բոլոր զօրութիւնը մեկ տեղ մը գումարած էր. բայց միւս յաղթուեցաւ Նաբօլէոն (նաբօլէոնէն)։ և միայն ձմեռը կրցաւ զինքը ազատել անոր ձեռքէն։

„Սակայն զատ, 1812 ին Գերմանիա միաբան էր Գաղղիոյ հետ, բայց ակամայ, ինչու որ, հասարակաց կարծիքին, իր պատուոյն, անկախութեանը և շահուցը հակառակ էր Գաղղիոյ հետ միաբանիլը։ Բայց հիմա անանկ է։ Օարմանալի բան. 1812 ին մենք գաղղիացւոց հետ պատերազմի կերթայինք մեր թագաւորներուն ու իշխաններուն հրամանաւը, որոնք Նաբօլէոն կայսեր կամացը պէս թէ շղթայով կապուած էին։ Այս օրուան օրս մեր իշխանները Հիւսիսային հսկային ջերմ կուսակից են. իսկ մեր համակրութիւնը [illegible] է։ 1812 ին պատերազմը երկար չքաշեցաւ՝ Ռուսիա իր զօրութիւնը սպառելու ժամանակ չունեցաւ։ Սակայն զատ ան ժամանակը Անգլիա ստակ կուտար իրեն. բայց հիմա ստակը իրմէն կերթայ, որն որ շատ տարբեր բան է։

„Ուրիշ շատ տարբերութեան կէտեր կայ աս երկու թուականներուն մէջ. բայց աս ցուցցածներս բաւական են հաստատելու, որ մեկ մարդ մը չկրնար աս երկու հակառակ վիճակները մեկ մեկու նմանեցընել առանց իր գաղափարները այլանդակապէս շփոթած ըլլալու։

„Սակայն զատ տարակոյս չկերցըներ ամենեին, որ ստակի կողմէն Ռուսիա Արեւմուտեանց տերութեանց հետ բաղդատուելով շատ տկար է. և աս տկարութիւնը հիմա ապացոյցներով հաստատուած է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գրբոմէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն, թէ դաշնակից զօրքերը իրենց բռնած դիրքերուն մէջ հաստատ կեցած են և Սեվաստոպօլի պաշարումը կը շարունակեն։

Սակայն պէտք է ըսենք, որ գործը աւելի դժուարացած է աս միջոցին։

Թշնամին հետզհետէ եկած օգնութիւններով՝ դէմ դնելու միջոցները շատցուց։ Կ'ըսեն թէ Սեվաստոպօլի մէջ և շրջակաները գտնուած Ռուսի զօրաց թիւը 100 հազարն անցեր է։

Այսու ամենայնիւ խելքը հասնող մարդոց կարծիքը չէ փոխուած Սեվաստոպօլի առնուելուն վրայ։ Պիտի առնուի՝ բայց շատ արիւնհեղութիւն ըլլալով։ Դաշնակից բանակները անանկ զօրաւոր դիրքեր բռնած են, որ 200 հազար ռուս կարող չեն զանոնք անկէց խախտելու։ Մեն պէտք եղած միջոցները ձեռք առին օդին դէմ։ Թնդանոթները և ցուրտին դէմ պատսպարելու, և ապահովութեամբ իրենց երթալիք օգնութիւններուն կ'սպասեն՝ միանգամայն Սեվաստոպօլի և դուրսէն եկած ռուսի զօրքերուն վրայ յարձակելու համար։

Ինքերմանի պատերազմին վրայօք եւրէն եկած տեղեկութիւնները նշանակութեան արժանի մասնաւոր անցքեր և զարմանալի արիութեան գործեր կը պատմեն։

Պատերազմին ոտակացած ժամանակը՝ գաղղիացւոց վեցերորդ հետեւակաց գունդին դրօշակիրը կը զարնուի։ Ուրիշ մը տեղը կանգնի, ան ալ կը զարնուի։ Դրօշակը ռուսաց ձեռքը կ'անցնի։ Բամա գնդապետը՝ որ նոյն գունդին կը հրամայէր, առաջ կը նետուի խառնուրդին մէջ, և ջրս կնդմէն կը զարնուի։ Գնդապետին տեղակալը երկու հազարապետ և հարիւրապետ մը՝ հետզհետէ կը դիմեն դրօշակը ռուսաց ձեռքէն առնելու և կը սպանուին։ Վերջապէս հազարապետի տեղակալ մը կը յաջողի դրօշակին աղատելու, և կարկուտի պէս թափած գնդակներուն մէջէն առնելու քերելու։

Ընդին ալ անգլիացի զինուոր մը հինգ ռուս զինուորէ պաշարուած՝ թեւէն զարնուեր՝ այսու ամենայնիւ քաջութեամբ դէմ կը դնէ։ Ռուսերուն երկուքը կ'սպաննէ, բայց միւս երեքը զինքը սաստիկ նեղը կը ձգեն։ Նոյն միջոցին Գաղղիացի զօրապետ մը տեսնելով անս անհաւասար կռիւը՝ անգլիացիին օգնութեան կը հասնի. երկու սարճանակ կը պարպէ, ռուսաց զինուորներուն երկուքը գետինը կը փռէ և երրորդը կը փախցընէ։ Լուրը ձիուն վրայէն ծռելով անգլիացի զինուորը կը համբուրէ, և ձին կը քշէ կ'երթայ ուրիշ տեղ պատերազմելու։

Կայսերական կառավարութիւնը հետզհետէ զօրք կը խրկէ Գրբոմ դաշնակից զօրաց բանակներուն։ Այդրաքսանի մէջ պատրաստուած 10 հազար զօրքէն զատ՝ Լեմեր փաշային բանակէն ալ երկու գունդ (ալայ) զօրք Վառնա կ'սպասեն շրջենաւերը մտնելու ու Գրբոմ երթալու համար։

Ընդհանուր հինգշաբթի և ուրբաթ օրերը մայրաքաղաքիս մէջ լուր մը եղաւ, թէ հոկտեմբեր 30 ին Ռուսերը նոր յարձակում մը ալ ըրեր են դաշնակից զօրաց վրայ. և Սեվաստոպօլի Ռուսաց պահապան զօրքերը երկու անգամ դուրս յարձակելով՝ սաստիկ պատերազմ մը եղեր են։ Այս լուրերը բոլորովին անհիմն են։

Շաբաթ օրը Գաղղիական Շաբիալ շոգենաւը Սեվաստոպօլէն գալով լուր բերաւ, թէ Ռուսաց զօրքերը Ինքերմանի պատերազմէն ետքը Պէլպէք քաշուեր են և տեղերնուն չարձած չունին։

Մի միայն նշանակութեան արժանի դէպքը սա է, որ նոյեմբեր 2 ին (անցեալ երեքշաբթի դիշեր) պատահած ահագին փոթորիկը Գրբոմի կողմերն ալ մեծ վնասներ ըրեր է։ Բաւական ուրիշ երկաթ նետած փոխադրական նաւերէն ոմանք՝ հովին բռնութիւնէն ցամաքը ինկեր են, և դաշնակից զօրքերուն պարեր են որ ռուսաց ձեռքը չկենան։ Կ'ըսեն նաեւ, թէ գաղղիական Հանրի Դ և Ռէ-Ռեն մեծ պատերազմական նաւերը և Օսմանեան ֆրկատ մը շատ վնաս կրեր են աս փոթորիկէն։ Դաշնակից զօրաց բոլոր վրանները կործաներ են։ Բայց դաշնակից զօրաց պաշարման գործողութիւնները անխափան կը շարունակին։

Կէօղէվէն հոկտեմբեր 28 թուով հետեւեալ լուրերը կուգան։

„Հոկտեմբեր 26 ին՝ Ռուսերը Կէօղէվէի ընդարձակ դաշտերուն վրայ տեսնուեցան՝ 4000 ի չափ հեծեւակ, 200 ձիաւոր, և 6 թնդանօթ։ Հետեւակները առջեւէն կը քալէին երկու գունդ բաժնուած։ Թնդանօթները ծածուկ պահուած էին։ Կէօղէվէի պահապան զօրաց հրամանատար գաղղիացի գնդապետը՝ 50 ձովային զօրօք Ռուսերն աչքէ անցընելու ելաւ։

Ռուսաց զօրքերը 200 մէթրայի չափ մօտ հասնելնուն պէս՝ բացուեցան, ու թնդանօթները գաղղիացւոց վրայ պարպեցին, որով գնդապետին ձին սպաննուեցաւ և հետի մարդոցմէն 5ը վիրաւորուեցան։ Ան ժամանակը Կէօղ-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՄԱՐԴԱԶՈՀ

Հնդկաստանի Անգլիական կառավարութիւնը մեծ ջանք կ'ընէ աս ընդարձակ տերութեան ժողովրդոցը մէջ քրիստոնէական բարեկրթութեան օրէնքները մոցընելու, և հին ժամանակէն մնացած բարբարոսական սովորութիւնները ջնջելու։ Այս ձեռնարկութեան բարոյական դժուարութիւնները աւելի ապէկ կը հասկցուին երբոր գիտցուի, թէ Հնդկաստանի մէջ տեղ տեղ գէշութիւնը ինչ աստիճան արմատացած է։

Հեռեւեալ տեղեկութիւնները որ Կալկաթայէն գրուած են, աս մասին ճիշդ գաղափար մը կրնան տալ։

1835 ին Ռիմլիւրի Ռաճան * Անգլիացւոց տուրք տալը դադրեցընելով, Ամարասի անգլիական կառավարութիւնը զօրք խրկեց անոր վրայ։ Ը զօրքերը՝ զինուորական գործողութեց հարկէն ստիպեալ՝ վայրենի երկիր մը գացին ինկան, ուր ամենեւին եւրոպացի մը տաք կոխած չէր, և բնակիչները կատաղեալ բարբարոսութեան վիճակի մէջ էին։ Սանք Ռանդ անուն հնդկաց հին ցեղ մըն էին՝ Պէնկալայի ծոցին հիւսիսային արեւմուտեան եզերքներուն մօտ՝ 200 մղոն երկայնութեամբ ու 170 մղոն լայնութեամբ լեռնային երկրի մը մէջ տարածուած։ Հագուստնին՝ շապիկի ձեւով կտաւ մըն էր որ մինչեւ ծունկերնին կը հասնէր. գլխնին կարմիր կտաւ մը կը փաթթէին, զէնքերնին նետ ու նիզակ էր. իրենց վայրենի կերպարանքը՝ քրիստոնէութեան թուականէն առաջ Գաղղիոյ ու Գերմանիայի անտառներուն մէջ բնակող ժողովրդոց կերպարանքին բաղդատելի էր։ Շատ չանցաւ հասկցուեցաւ, որ աս նմանութիւնը միայն արտաքին կերպարանքով չէր։ այլ մարդ զոհելու սովորութիւն ալ ունին եղեր աս ժողովուրդները։

Ը բարբարոսական սովորութիւնը խիստ հին ժամանակէ ի վեր մոռած է Բոնտերուն մէջ, և իրենց կրօնքին հիմնական վարդապետութիւններէն մէկն է։ Երկիրը ստուգածոց կարգը անցուցած ըլլալուն, անոր շնորհացը արժանանալու կամ բարկութիւնը իջեցընելու համար մարդկային արարածներ կը զոհեն։ Ուստի սովորաբար մարդաղոհը վարուցանի ժամանակ կըլլայ, կամ մեծ ձախորդութիւն մը, ինչպէս համաճարակ հիւանդութիւն, վայրենի գազաններու յարձակում, ջրհեղեղ և կամ ուրիշ աս կերպ վնասակար բան մը պատահած ատեն։

Մէրիանները՝ (այս անունը կուտան Բոնտերը այն դժբաղդներուն, որոնք իրենց ստուգածուհւոյն արիւնախանձ ախորժակը գոհ ընելու սահմանուած են) շատ անգամ աս լեռնաբնակ ժողովրդոց մէջէն չեն ընտրուիր։ այլ ընդհանրապէս հնդիներ են, որոնք մարդավաճառներու ձեռքը դաշտերուն մէջէն յափշտակուելով կամ ծախուած առնուելով Բոնտերուն կը ծախուին, հաւի ոչխարի ու ցորենի հետ փոխանակուելով։ Երէց ստուգածուհին ամեն հասակէ և ամեն տեսէ մարդոց զոհը կ'ընդունի. բայց շատ անդամ աս սոսկալի առուտուրին ետեւէն եղողները՝ միայն մանր տղաք կրնան ձեռք ձգել բռնութիւնք կամ ծնողաց սոսկալի ապահութիւնը գոհ ընելով։ Բոնտերն ալ աս մանր տղաքը նախապատիւ կը համարին. ինչու որ դիւրութեամբ կրնան զանոնք պահել, և դիւրաշնուն գալիք սարսափելի օրհասը իրենցմէ ծածկել։ Մէրիան՝ Բոնտերուն ձեռքը անցնելուն պէս՝ նուիրական բան մը կըլլայ. ամեն մարդ կը խնամէ զանիկա, և շատ անգամ մինչեւ որ անոր արիւնը թափելու կրօնական հարկ մը պատահի՝ տարիներով կ'սպրի։ Բայց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գրբոմէն եկած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն, թէ դաշնակից զօրքերը իրենց բռնած դիրքերուն մէջ հաստատ կեցած են և Սեվաստոպօլի պաշարումը կը շարունակեն։

Սակայն պէտք է ըսենք, որ գործը աւելի դժուարացած է աս միջոցին։

Թշնամին հետզհետէ եկած օգնութիւններով՝ դէմ դնելու միջոցները շատցուց։ Կ'ըսեն թէ Սեվաստոպօլի մէջ և շրջակաները գտնուած Ռուսի զօրաց թիւը 100 հազարն անցեր է։

Այսու ամենայնիւ խելքը հասնող մարդոց կարծիքը չէ փոխուած Սեվաստոպօլի առնուելուն վրայ։ Պիտի առնուի՝ բայց շատ արիւնհեղութիւն ըլլալով։ Դաշնակից բանակները անանկ զօրաւոր դիրքեր բռնած են, որ 200 հազար ռուս կարող չեն զանոնք անկէց խախտելու։ Մեն պէտք եղած միջոցները ձեռք առին օդին դէմ։ Թնդանոթները և ցուրտին դէմ պատսպարելու, և ապահովութեամբ իրենց երթալիք օգնութիւններուն կ'սպասեն՝ միանգամայն Սեվաստոպօլի և դուրսէն եկած ռուսի զօրքերուն վրայ յարձակելու համար։

Ինքերմանի պատերազմին վրայօք եւրէն եկած տեղեկութիւնները նշանակութեան արժանի մասնաւոր անցքեր և զարմանալի արիութեան գործեր կը պատմեն։

Պատերազմին ոտակացած ժամանակը՝ գաղղիացւոց վեցերորդ հետեւակաց գունդին դրօշակիրը կը զարնուի։ Ուրիշ մը տեղը կանգնի, ան ալ կը զարնուի։ Դրօշակը ռուսաց ձեռքը կ'անցնի։ Բամա գնդապետը՝ որ նոյն գունդին կը հրամայէր, առաջ կը նետուի խառնուրդին մէջ, և ջրս կնդմէն կը զարնուի։ Գնդապետին տեղակալը երկու հազարապետ և հարիւրապետ մը՝ հետզհետէ կը դիմեն դրօշակը ռուսաց ձեռքէն առնելու և կը սպանուին։ Վերջապէս հազարապետի տեղակալ մը կը յաջողի դրօշակին աղատելու, և կարկուտի պէս թափած գնդակներուն մէջէն առնելու քերելու։

Ընդին ալ անգլիացի զինուոր մը հինգ ռուս զինուորէ պաշարուած՝ թեւէն զարնուեր՝ այսու ամենայնիւ քաջութեամբ դէմ կը դնէ։ Ռուսերուն երկուքը կ'սպաննէ, բայց միւս երեքը զինքը սաստիկ նեղը կը ձգեն։ Նոյն միջոցին Գաղղիացի զօրապետ մը տեսնելով անս անհաւասար կռիւը՝ անգլիացիին օգնութեան կը հասնի. երկու սարճանակ կը պարպէ, ռուսաց զինուորներուն երկուքը գետինը կը փռէ և երրորդը կը փախցընէ։ Լուրը ձիուն վրայէն ծռելով անգլիացի զինուորը կը համբուրէ, և ձին կը քշէ կ'երթայ ուրիշ տեղ պատերազմելու։

Կայսերական կառավարութիւնը հետզհետէ զօրք կը խրկէ Գրբոմ դաշնակից զօրաց բանակներուն։ Այդրաքսանի մէջ պատրաստուած 10 հազար զօրքէն զատ՝ Լեմեր փաշային բանակէն ալ երկու գունդ (ալայ) զօրք Վառնա կ'սպասեն շրջենաւերը մտնելու ու Գրբոմ երթալու համար։

Ընդհանուր հինգշաբթի և ուրբաթ օրերը մայրաքաղաքիս մէջ լուր մը եղաւ, թէ հոկտեմբեր 30 ին Ռուսերը նոր յարձակում մը ալ ըրեր են դաշնակից զօրաց վրայ. և Սեվաստոպօլի Ռուսաց պահապան զօրքերը երկու անգամ դուրս յարձակելով՝ սաստիկ պատերազմ մը եղեր են։ Այս լուրերը բոլորովին անհիմն են։

Շաբաթ օրը Գաղղիական Շաբիալ շոգենաւը Սեվաստոպօլէն գալով լուր բերաւ, թէ Ռուսաց զօրքերը Ինքերմանի պատերազմէն ետքը Պէլպէք քաշուեր են և տեղերնուն չարձած չունին։

Մի միայն նշանակութեան արժանի դէպքը սա է, որ նոյեմբեր 2 ին (անցեալ երեքշաբթի դիշեր) պատահած ահագին փոթորիկը Գրբոմի կողմերն ալ մեծ վնասներ ըրեր է։ Բաւական ուրիշ երկաթ նետած փոխադրական նաւերէն ոմանք՝ հովին բռնութիւնէն ցամաքը ինկեր են, և դաշնակից զօրքերուն պարեր են որ ռուսաց ձեռքը չկենան։ Կ'ըսեն նաեւ, թէ գաղղիական Հանրի Դ և Ռէ-Ռեն մեծ պատերազմական նաւերը և Օսմանեան ֆրկատ մը շատ վնաս կրեր են աս փոթորիկէն։ Դաշնակից զօրաց բոլոր վրանները կործաներ են։ Բայց դաշնակից զօրաց պաշարման գործողութիւնները անխափան կը շարունակին։

Կէօղէվէն հոկտեմբեր 28 թուով հետեւեալ լուրերը կուգան։

„Հոկտեմբեր 26 ին՝ Ռուսերը Կէօղէվէի ընդարձակ դաշտերուն վրայ տեսնուեցան՝ 4000 ի չափ հեծեւակ, 200 ձիաւոր, և 6 թնդանօթ։ Հետեւակները առջեւէն կը քալէին երկու գունդ բաժնուած։ Թնդանօթները ծածուկ պահուած էին։ Կէօղէվէի պահապան զօրաց հրամանատար գաղղիացի գնդապետը՝ 50 ձովային զօրօք Ռուսերն աչքէ անցընելու ելաւ։

Ռուսաց զօրքերը 200 մէթրայի չափ մօտ հասնելնուն պէս՝ բացուեցան, ու թնդանօթները գաղղիացւոց վրայ պարպեցին, որով գնդապետին ձին սպաննուեցաւ և հետի մարդոցմէն 5ը վիրաւորուեցան։ Ան ժամանակը Կէօղ-

---

* Հնդկաստանի մանր թագաւորները սանկ կը կոչուին։

[illegible]

[illegible]

[illegible]

բէն 'ի վեր Ընտանեաց զանազան բանակները կառավարողներէն, և զանոնք օրինակ ըլլալու կերպով պատժելու է։

» Ես պայմանաւ միայն Ընտանեաց բանակին մնայորդները կրնան ապրիլ ու քաբեկարգել։

» Զիւրիւք—Սուլի զօրաց առողջութեան վիճակը քիչ մը շտկուեցաւ։ Ես բանակը բոլորովին կարգի մտնելու համար պէտք է որ կառավարութիւնը գունդ մը ձիաւոր զօրք խրկէ Զիւրիւք—Սուլի բանակը, վասն զի ամենեւին ձիաւոր չկայ հոն։

» Ներսէն կարեւոր լուրեր ջրաբլուն համար, քաղաքիս ռուսական բերը ամեն օր Սէվասթոպոլի առջեւ դաշնակից զօրքերուն մէկ մէկ շինծու ձախորդութեան լուրերը կը հրատարակեն։ Երբեմն գաղղիացւոց նաւատորմիղը կ'երթայ իրենց օրերեալ բարեկամ ռուսաց զօրքերուն արձակած ռումբերէն։ Երբեմն Կոստանդին մեծ դուքսը կամ Նիկողայոս կայսրը գիշերանց Դըրբմ կուգայ երկու հարիւր հազար զօրքով, դաշնակից զօրքերը կը կոխէ ու ջարդուբարդ կ'ընէ։ Երբեմն ալ սատանիկ փոթորիկ մը կ'ելլէ դաշնակից նաւատորմիղները բնաջինջ կ'ընէ։ Անկ խօսքով ռուսական բերը կ'աշխատին անձառնի սուտերով մեր քունը փախցնելու։

« Թունեազի պատուտակաւոր Մանոր քարվէթը Սամսոն գնաց երեք հազար պարկ պաքսիմատ առնելու և Զիւրիւք—Սուլի բանակը տանելու համար։ Յիշեալ շոգենաւը եւ դառնալուն հոս պիտի հանդիպի, և հիւանդացեալ եղած զօրքերը առնէ Պաթում պիտի տանի »։

Կայսերական հրամանաւ՝

Պէռլինի նախկին դեսպան Ալի Էֆէնտին՝ Երուսաղէմի մէջ Բ. Դրան կողմէն գործակալ անուանեցաւ քաղաքական և արտաքին գործոց համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԹԱԼԻԱ։ Մարտի—Բրօնէ-լլապէլին հեւաեալ լուրը կուտայ։

Թագուհւոյն մեծ աղջկանը ծնունդեան տանը ջորսերորդ տարեդարձին հանդէսը նոյեմբեր 21 ին Ալֆոնսօրի պալատին մէջ կատարուելէն առաջ պէս եղաւ, Թագուհին ու իր ամուսինը Ուայլթ կղզին պիտի երթան, ինչպէս որ ամեն տարի աս ատեն սովորութիւն ունին, և մինչեւ դեկտեմբերի կէսը Օսպորն պիտի նստին։ Կը կարծուի որ գրեթէ նոյն միջոցին Գաղղիացւոց Վ. Կայսրն ու Կայսրուհին աս կղզեայն մէջ Անգլոյ Թագուհւոյն առաջին այցելութիւնները պիտի ընեն։ Անկէց ամենը մէկկէն Ալֆոնսօր պիտի գան, ուր շատ պարահանդէսներ ու խնջոյքներ պիտի ըլլան՝ այնպիսի շքեղութեամբ, որուն նմանը մինչեւ հիմա տեսնուած չպիտի ըլլայ այժմեան Թագաւորութեան օրովը։

— Թայմզ լրագիրը հեռեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Անգլոյ մէջ պատրաստուած նոր նաւատորմիղին վրայօք, որ յառաջիկայ գարնան Պալթիկ պիտի խրկուի Ռուսիոյ ծովային ամրութիւններուն դէմ պատերազմելու։

Այս նաւատորմիղը երեսունչորսիկոտոր նաւէ կը բաղկանայ։ Հինգ հատը ծովային մարակոյներ են՝ ուրիշ մատ հատուածեամբ երկաթէ տախտակներով պատած՝ թնդանօթի ռումբերուն դիմանալու համար։ Այս նաւերուն ամեն մէկուն մէջ վեց լանքասթրի հեռու դացող թնդանօթ պիտի դրուի։ Տասը հատն ալ երեքական ամենամեծ թնդանօթներով պիտի ըլլան։ Մնացած քսանը՝ թնդանօթակիր մակոյկներ են ջրոն ոտնաչափ խորութեամբ ջուրի վրայ քալող։ Այս վերջինները յատկապէս Բեդրսպուրգի մէջէն անցնող Նեվա գետին մէջ գործածուելու սահմանուած են։

— Տէյլի—Նիւս լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ Ալմայի յաղթութեան լուրը Անգլիա հասնելէն 'ի վեր՝ զօրք գրուիլ ուզողներուն թիւը տասնապատիկ շատցեր է։

— Անգլիական Մօրնինկ—Հերալտ լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ Անգլիացւոյ տապարաւոր և ականահատ զօրաց գունդէն Ուլիամ Քարն անուն ստորին հրամանատար մը խրկուեր է Դըրբմ՝ երկու շաբաթ առաջ Անգլիայէն մայրաքաղաքս հասնող և ասկէ Դըրբմ գացող Բրին շոգենաւով։ Յիշեալ հրամանատարը հետը հինգ ընկերակցուներ, որոնք խիստ վարպետ լուզորդ (տաղկոշ) են, և ծովուն տակէն վառօդով քան բանկցնելու և նետելատալու արուեստին մէջ ալ խիստ յաջողակ։ Այսոնց գործը պիտի ըլլայ Սէվաստոպոլի բերանը ռուսերուն ընկղմած պատերազմական նաւերը պրել։ Բաւական հատ եղեքտրական գործիք և հինգ մղոն երկայնութեամբ պղնձի թելեր և ուրիշ զանազան գործիք հետերնին առած են։

Լուրդերները՝ վառօդը տակառներով ծովուն տակէն ընկղմած նաւերուն մէջ տանիլ տեղաւորելէն ետեւ, եղեքտրական թելերու միջոցաւ երկու մղոն հեռուէն պիտի բռնկնին։

Մօրնինկ—Հերալտ կ'ըսէ, թէ Ուլիամ Քարն մեծ եռանդով ու վստահութեամբ ճամբայ ելեր է, և կը յուսայ՝ ոչ միայն նաւերը պրել, այլ և անոնց մէջի թնդանօթներն ալ ազատել։

ԳԱՂԼԻԱ։ Մարսիլիայէն հոկտեմբեր 25 թուով հեռաւեալ լուրերը կը գրեն։

« Գաղղիոյ հարաւային բանակը հոկտեմբեր 29 ին պիտի լուծուի, և զանիկա կազմող զօրաց գունդերը Ալեւելք պիտի երթան։

« Արդէն Մարսիլիայէն ու Թուլոնէն 15 հազար հոգի խրկուեցան։ Բացի զօրապետին հրամայած 10 հազար զօրաց բաժինն ալ ասոնց վրայ եւելնալով՝ խրկուած զօրքերուն թիւը 25 հազար կըլլայ։ Այսոնցմէ զատ շատ զօրքեր ալ ճամբայ ելլելու վրայ են։

« Անգլիացիք ալ բազմաթիւ զօրք կը խրկեն։ Մալթայէն շարունակ շոգենաւներ ու փոխադրական նաւեր զօրք կը տանին Ալեւելք։

« Մարոգի կայսրը ատուգիւ նպատակ խրկելու դիտաւորութիւն ունի վեհափառ սուլթանին։ Այս նպաստը 10 կամ 12 միլիոն ֆրանք պիտի ըլլայ։ Կը սեն նաև թէ 10 հազար ալ ձի պիտի խրկէ։ Այս ձիերուն փոխադրութիւնը Գաղղիոյ տէրութիւնը իր վրայ առած է։ »

— Լոնի Կազէթ լրագիրը հոկտեմբեր 20 թուով հեռաւեալ լուրը կուտայ։

« Հեռաւեակ զրասրդաց վերջերորդ վաշտին հրաման եղաւ Ալեւելք երթալու։ Կ'ըսեն թէ աս զօրքերը Տրապիզոն պիտի ելլեն, և ուրիշ գաղղիական զօրքերու հետ միանալով՝ Ասիա պիտի երթան Շամիլի զօրքերուն հետ գործ տեսնելու համար։ »

ՌՈՒՍԻԱ։ Հոկտ. 12 թուով Նիկոլայոս կայսեր հրովարտակաւը՝ Սէնշէնքոֆ իշխանը Դըրբմի ծովային և ցամաքային զօրութեան ընդհանուր հրամանատար անուանեցաւ։

— Սէմէլ հրդեհին նման մեծ հրդեհ մ'ալ Ռուսիոյ Լէհաստանի Սիեռլոզ քաղաքը պատահեցաւ։ Այս հրդեհը շարունակ երկու օր տեւեց, և բոլոր քաղաքէն միայն մէկ փողոց մը կրցաւ ազատիլ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրբաթ օրը քանի մը շոգենաւ ու փոխադրական նաւեր բազմաթիւ զօրք բերին Անգլիայէն ու անցան Դըրբմ գացին։

— Հինգշաբթի և ուրբաթ օրերը գաղղիական Նէլ և Ֆարամոն շոգենաւները 420 գաղղիացի զօրք բերին Մարսիլիայէն։

— Օսմանեան Ֆէյզի—Պարի շոգենաւարժ ֆիրմաթոնը՝ ուրբաթ օրը 1020 Եգիպտական զօրք բերաւ Աղեքսանդրիայէն։ Այս զօրքերուն առ ժամանակեայ բնակարան սահմանուեցաւ Վէզիր խանը։

— Գաղղիական Բէրիէ շոգենաւը անցեալ հինգշաբթի օրը Վառնայէն 159 Գաղղիացի զօրք բերաւ հիւանդ ու վիրաւոր։

— Օսմանեան Նէ-մայիզ—Թիճարէթ շոգենաւը ուրբաթ օրը 420 հիւանդութենէ ելած Օսմանեան զօրք բերաւ Վառնայէն։

— Շաբաթ օրը Գաղղիական Շաբէլ և Սոլֆ շոգենաւները 100 գաղղիացի վիրաւոր ու հիւանդ զօրք և 40 ռուս գերի բերին Դըրբմէն։

— Անգղիացւոյմէ բռնուած քանի մը հարիւր ռուս գերի անցեալ հինգշաբթի և ուրբաթ օրերը աքքունի նաւարանին ձմերոցը փոխադրեցան։

— Շաբաթ օրը 2 գաղղիական մեծ պատերազմական կրկնայարկ նաւեր եկան Գաղղիայէն Դըրբմ զօրք տանելով։ Այս երկու նաւերը՝ մէկը Թիւրէն և միւսը Տէօ—Նէվէ՝ Պալթիկէն դարձած են։

— Կիրակի օրն ալ գաղղիական Թիւրէն կրկնայարկը եկաւ Գաղղիայէն զօրքով լեցուն, և անցաւ Դըրբմ գնաց։

— Նոյն օրը՝ Գաղղիական Աէ-Լի շոգենաւը 205 գաղղիացի վիրաւոր բերաւ Սէվասթոպոլէն։

— Երկուշաբթի օրը՝ Գաղղիական Բէրիէ շոգենաւը 21 հիւանդութենէ ելած զօրք բերաւ Վառնայէն։

— Երեքշաբթի օրը՝ Եգիպտական Սոսա շոգենաւը Պոսուրումէն գալով 500 Օսմանեան զօրք բերաւ մայրաքաղաքս։

— Երեկ աւստրիական Իմբերարորէ շոգենաւը 250 զօրք բերաւ Վառնայէն։

— Անգղիական Աբրոլճը վաճառական շոգենաւը երեկ Տրապիզոնէն մայրաքաղաքս հասնելով 800 ճանապարհորդ բերաւ, որոնց 370 ը զօրք էին։

Կարսի բանակին նախորդ սպարապետ Զարիֆ Մուսթաֆա փաշան ալ աս շոգենաւին մէջ էր։

Յիշեալ շոգենաւը լուր բերաւ նաեւ, թէ անցած շաբթուան փոխադրիկներէն Ալ ծովու մէջ Բէնտարաքեա ըսուած նաւահանգստին առջեւը քսանը եօթնի չափ վաճառականի նաւ ընկղմեր ու խորտակեր են։ Աքքունի նաւարանին համար ածուխ բեռցած մեծ նաւ մըն ալ ընկղմեր է։

— Երկուշաբթի օրը Դունայեցի գուրսի աղջկանց վարժարանին աշակերտուհիներուն ուսուցչուհին՝ Ամենապատիւ Սրբազանպատրիարք Հօր և վարժարանին հոգաբարձուներուն անօրէնութեամբը՝ հանգուցեալին երեց դստերը յանձնուեցաւ, որ մօրը չափ յաջողակ ըլլալով աշխատասիրութեան մէջ՝ անոր պաշտօնը արժանապէս շարունակելու յոյս կուտայ։

— Իզմիրի մէջ քօլէրան քիչ մը ժամանակ դադարելէն ետեւ, աս օրերս դարձեալ երեւան ելեր է օրէ օր աւելնալու կերպով։ Հոկտեմբեր 29 էն մինչեւ Նոյեմբեր 4 ը 27 հոգի մեռեր են։

— Երեքշաբթի օրը Օսմանեան Մահմուտիէ եռայարկ պատերազմական նաւը և ուրիշ Օսմանեան կրկնայարկ մը աքքունի նաւարանը մտան։

— Նոյն օրը Գաղղիական Նաբօլէոն պատուական խառն կրկնայարկը և քանի մը փոխադրական նաւեր՝ նոյնպէս աքքունի նաւարանը մտան նորոգութեան պէտք ունենալով։ Նաբօլէոնին զէկը միայն պիտի շինուի։

— Երեկ Անգղիական Բրոտոֆոտ շոգենաւը և գաղղիական Տէտոր շոգենաւարժ ֆիրմաթոնը Սև ծովէն մայրաքաղաքս գալով աքքունի նաւարանը մտան նորոգութեան պէտք ունենալով։

ԴԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Մերձաւոր Արեւելքի Իմամէլի խանին դիմաց Գըզլար Աղասը խանին ճերի դարիոնը՝ գեղեցիկ ո՞ը-սա՞որ սենեակ մը կայ ծախո՞ . ո՞ղը դիմայ խանին օթոպաշտին դէպ՝ եղած պեղեր-ռիւ-նները առնել։

50·000 բժշկութիւն առանց դեղի, առանց ցաւի և ծախուց

Լոնտրայի Տիւ Պառռի անուն դեղագործին

ՌԵՎԱԼԷՆԹԱ ԱՐԱՊԻՔԱ

ըսուած

քաղցրախորժ և կազդուրիչ ալեւրոլը։

Այս անդարար և խիստ դիւրամարս ալեւրը Եւրոպայի ամեն երկիրներուն մէջ մեծ յաջողութիւն գտած է, որուն վայ են փնտռող ներուն օրէ օր շատնալը և առաջին բժշկայ ուրիշ ամեն կարգէ անձանց պատուած բազմաթիւ վկայականները։

Այս ալեւրը ապահով դեղ մըն է դժուարամարսութիւն, սպամոչի յաւերու և ջղային ցաւերու (զբրիբէնչ), կերակուրէն եռչը և յղութիւն ժամանակ սրտի խառնուելու, մաղաս (պալլամ), սովորական պերդովայնութիւն, ջղային մաղայային և լերդային հիւանդութիւններու, բոչացութի, պէտապէտութիւն (մայսրլ), ոգնաուութիւն, ջղացաւութիւն, ախորդիկացութի (մեռոչ եէլ), ընանոգութիւն (բոնբուրլգ), խոյլ (սրրաճա) անդամալուծութիւն նայլ։

Անոնք բժշկներ այս ալեւրին ըրած բժշկութիւններուն վկայած են։ Տօքթէօր կըուրիչ բոչախութիւն. Տօքթէօր Վ Իւրլեր՝ հաղ, բոչակարի, մաղասի և բորբոչանց. Տօքթէօր Կլարիէր՝ սպամոչական ջղային. դասպար Տօքթէօր Լա՝ սովորական պերդովայնութիւն. Տօքթէօր Հարվեյ՝ փորկարութիւն. Տօքթէօր Շուլեր՝ ջրգողութիւն (սրգա) նայլ։

Այս դեղը կը ծախուի Կ. Պոլիս Յանիխանին դիմաց Պ. Օրիէրէր դեղավաճառին խանութը։

ԽՄԲԱԳԻՐ=ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՃԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ց. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԿԱՆ